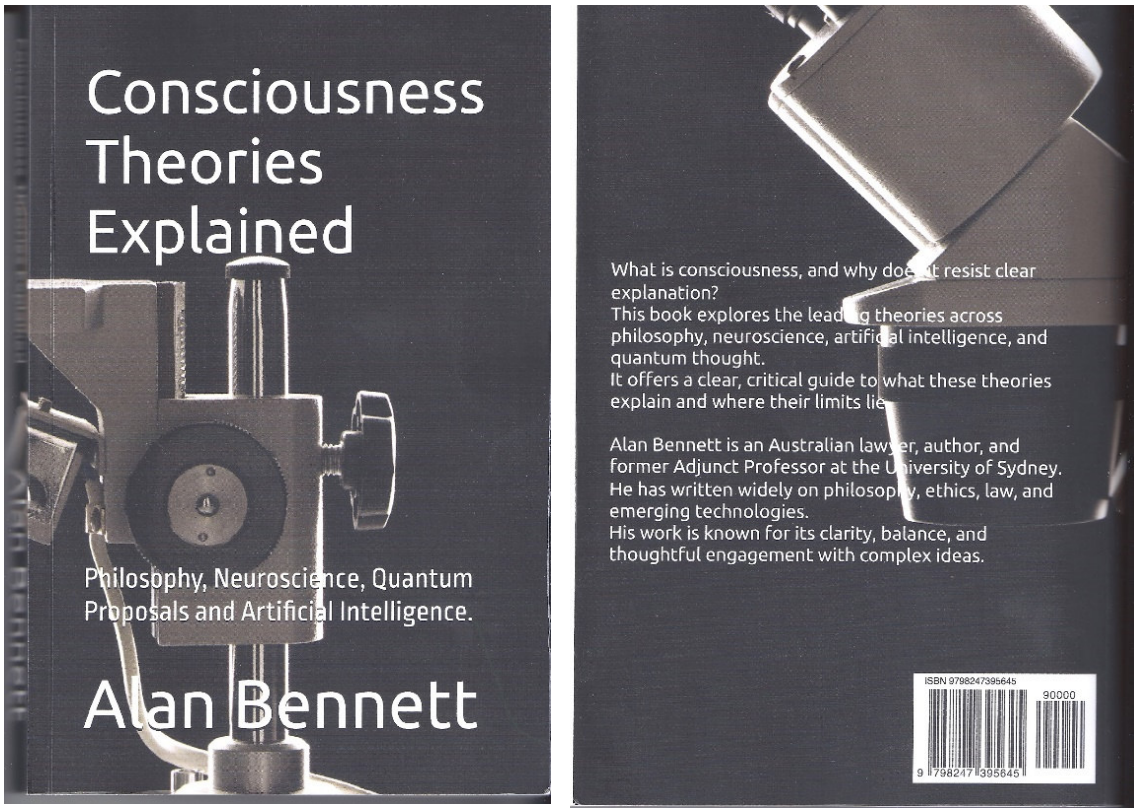
معنای دقیق برخی از واژه های تخصصی مطرح در بحث "آگاهی"[1]

برگردان فارسی جمشید جمشیدی

<u>پیش گفتار کوتاهی-</u> چند سالی است که موضوع "آگاهی" در میان نحله های گوناگون فکری به بحث گذاشته شده است. این نحله ها را می توان به دو دسته بزرگ فیزیکالیست ها و متافیزیکالیست ها تقسیم کرد. البته هنوز هم فیزیکالیست ها بیش از نیمی از متفکران این بحث را تشکیل می دهند. این متفکران "آگاهی" را به نحوی تولید پردازش های عصبی مغز می دانند. آلان بِنت نویسنده در این کتاب تنها به نظریه های رایج فیزیکالیست های معروف پرداخته و به نحوی آن ها را از دیدگاه علوم اعصاب، قانونی،اخلاقی، فلسفی به بحث کشانده است. بِنت اصلا یک حقوقدان است که البته در جوار فعالیت های حقوقی به مطالعه خصوصی فلسفه هم پرداخته است. او بدون این که نظریه های فیزیکالیست های بحث "آگاهی" را رد کند به نقاط قوت و ضعف آن ها اشاره کرده است. او در این مسیر بگونه ویژه ای به واژه هائی که در بحث های پیرامون "آگاهی" رد و بدل می شود از موضع علمی و فلسفی بحث را دنبال می کند. در این مقاله کوتاه این واژه ها و تشریح آن ها را معرفی کرده ام.

[1] Consciousness Theories Explained: Philosophy, Neuroscience, Quantum Proposals and Artificial Intelligence - Alan Bennet

Access Consciousness(AC)

رجوع به مفهوم کارکردی "آگاهی[۲]" یا به عبارتی اطلاعات حاصل از فعالیت آن برای منطقی کردن، گزارش و کنترل رفتاراست که بعضا به اطلاعات در دست برای مصرف جهانی هم توصیف می شود. در این کتاب (AC) به عنوان یک مهمّ توضیحی مطرح می شود که البته نه همسان با تجربه درون- ذهنی[۳]. زمانی که توضیح "آگاهی" تنها محدود به دسترس اطلاعات در سایه آن می شود این سردرگمی در نهایت به تهی کردن معنای خود "آگاهی" منتهی می شود.

Agency[۴]

به زبان رایج "عاملیت" عبارت است از توانائی به انجام کاری یا اثربخشی. در این کتاب "عاملیت" به عنوان یک مفهوم نسبی در کنترل و واکنش به استدلال است تا بود و نبود خاصیت عملکردی. "عاملیت" به تنهائی "آگاهی" یا شرایط اخلاقی را پوشش نمی دهد.

Anaesthesia[۵]

بیهوشی حالتی است که در پزشکی ایجاد می کنند تا بدان وسیله سطح "آگاهی" را ضعیف یا کاملا ناپدید کنند. بیهوشی تنها برای ناپدید شدن قدرت واکنش مورد بحث قرار نمی گیرد بلکه ابزاری برای شناسائی رابطه پردازش های عصبی و تجربه ذهنی است و شرایطی که در آن تجربه کاملا محو می شود.

Artificial Intelligence(AI)[۶]

هوش مصنوعی قادر است کارهائی را با رفتار دانش پردازانه انجام دهد. در این کتاب میان اینتلیجنس و "آگاهی" ، تجربه و فهم فرق گذاشته شده است، حتی اگر کار دستگاه کامل و بی چون چرا انجام گیرد.

Awareness[۷]

اغلب خیلی ساده لوهانه اشاره دارد به وجه توجه یا بیداری. اما در اینجا بیشتر ما آن را حساسیت به مضمون و داشتن پتانسیل ابهام و بعضا هم به بیداری بر مفهوم و گاهی هم بیداری خود مدیریت شده یا واکنشی رجوع می دهیم. دانسته گی[۸] بدون بحث با "آگاهی" یکسان گرفته نمی شود.

---

[2] Consciousness
[3] Subjective experience
[4] عامليتَ =Agency
[5] بیهوشی = Anesthesia
[6] هوش مصنوعی = Artificial Intelligence
[7] Awareness= هوشیاری
[8] Intelligence

Behaviour

رفتار اشاره به عمل یا برآیندی قابل مشاهده است. نسخه در پیش رو همواره رفتار را در مقابل تجربه درونی و مخصوصا در بحث هوش مصنوعی، "آگاهی" آشفته بمانند تورینگ تست[9] قرار می دهد.

Blindsight

اشاره به شرایطی دارد که در آن بیماران بدون داشتن تجربه اطلاعات بصری قبلی باید به یک تحریک بصری تازه عکس العمل نشان بدهند. در کتاب حاضر، این آزمایش برای تفکیک میان درک، اطلاعات در دست و تجربه انجام می گیرد.

Cause

در کاربرد عرفی این واژه اشاره به آن چه که اثرگذار باشد گفته می شود. اما در این کتاب ادعای علّی مبحث "آگاهی" با توجه به سطح توضیح آن و تمایز میان ارتباط وعلت با احتیاط دنبال شده است.

Consciousness

عادت دارم در وهله اول "آگاهی" را به تجربه ذهنی ارجاع دهم، به آنچه که هم مانند وجه زندگانی روحی- روانی است. "آگاهی" هرگز همسان با دانسته گی، رفتار، پردازش اطلاعات یا گزارش پذیری نیست، اگر چه می تواند ربطه ای میان آن ها با "آگاهی" وجود داشته باشد.

Correlation(Neural Correlation of Consciousness, NCCs)

رابطه قابل اعتمادی میان کارکرد عصبی و تجربه آگاهانه دیده می شود. این رابطه از نقطه نظر شواهدی از اهمیت برخوردارست ولی نه به صورت یک توضیح اتوماتیکال.

Decoherence

سیستم کوانتومی در مقیاس ماکروسکوپی همبستگی خود را در یک پروسه فیزیکی از دست می دهد. در نسخه در دست به ارزیابی نظریه کوانتومی "آگاهی" که ارائه شده است پرداخته شده و مورد بحث قرار گرفته است.

Experience(Subjective Experience)

صحبت از یک پدیده شخص اولی است. تجربه به عنوان توضیح اصلی برای مطالعات "آگاهی"، هرگز نه به عنوان عامل محتمل بعد از کارکردی یا رفتاری بشمار می آید.

[9] Turing test= مسابقه میان هوش مصنوعی و یک فرد است، ظاهرا جواب ها به پرسش آن قدر شفاف و قابل اطمینان از طرف هوش مصنوعی ارائه می شود که فرد انسان فکر می کند شخص دیگری جواب می دهد به یک ماشین.م

Explanation[10]

یک بیان ساختارمند با ساز و کار، محدودیت و شرایط ویژه که در آن قادر به هماوردی با ادعاها می شود. در کتاب حاضر میان توضیح با توصیف، ارتباط، نیایش یا استعاره تفکیک قایل شده است.

Hard Problem of Consciousness[11]

اشاره به این دارد که چگونه می توان توضیح داد که چرا و چگونه پردازش های فیزیکی می تواتند تجربه درونی- ذهنی را تولید کنند. البته این عبارت بیشتر جنبه توصیفی دارد تا جدل آمیز[12] بودن و بدون این فرض که مساله غیرقابل حل است.

Higher-Order Thought[13]

نظری که معتقد است یک حالت روانی[14] وقتی اوبژه حالت روانی دیگر می شود آگاهانه است.

این نظریه بخاطر توجه کمتر به مساله و محدودیت توضیحات لازم مورد نقد قرار گرفت.

Information

اطلاعات در گفتمان عمومی بگونه استعاره ای مطرح است. در این کتاب اطلاعات با احتیاط مورد استفاده قرار می گیرد وهرکز به اثبات تجربه یا فهم ما نمی انجامد.

Integrated Information Theory(IIT)[15]

این نظریه مطرح می کند که "آگاهی" نتیجه اطلاعات انتگرال شده ایست که قابل محاسبه با Φ(phi) است. در این کتاب این نظریه اگر چه سیستماتیک و بلندپروازانه است ولی از تعهد متافیزیکی و توضیحاتی قابل توجه بی بهره نیست.

Intelligence

به معنای استعداد حل مسائل، یادگیری و انجام وظایف پیچیده است. اینتلیجنس آشکارا از "آگاهی" و تجربه درونی- ذهنی قابل تفکیک است.

---

10 Explanation-توضیح

[11] برای مطالعه دقیق این نظریه به لینک زیر مراجعه کنید.
Microsoft Word - facing.doc

12 polemic

[13] برای مطالعه دقیق این نظریه به لینک زیر مراجعه کنید.
Higher-order theories of consciousness - Wikipedia

14 mental state

[15] بزای مطالع دقیق این نظریه به لینک زیر مراجعه کنید.
Integrated Information Theory of Consciousness | Internet Encyclopedia of Philosophy

Intentional Stance

دِنت[16] سیستم هائی با قابلیت معقول به عنوان یک راهبرد برای پیش بینی رفتار مطرح می کند. در این کتاب این سیستم ها برای توضیح عادات معمول بدون رجوع به تجربه درونی استفاده شده است[17].

Legal Personhood

جایگاه قانونی اشاره به برخورداری از آزادی ها همراه با مسئولیت ها می باشد. این یک شرایط نرمال و ساختار نظام مند می باشد تا یک ادعای متافیزیکال در باره "آگاهی".

Machine Consciousness

صحبت در این باره است که سیستم های مصنوعی ممکن است از تجربه درونی- ذهنی برخوردار باشند. در این کتاب از آن ها به عنوان پرسش مطرح که نیاز به ارائه مدارک استاندارد و نظام مند دارد گفتگو می شود.

Mechanism

مکانیسم(ساز و کار) توصیف رابطه علت و معلولی است. در نسخه پیش رو مکرّرا تاکید شده است که مکانیسم باید صریح در مورد خاصی صحبت کند تا تنها محدود به یک اشاره باشد.

Microtubules

در نظریه های کوانتومی ادعا می شود که میکروتوبول ها، سازه هائی در سلول های عصبی مسئولیت پروسه شکل گیری "آگاهی" را به عهده دارند. این موضوع با مراجعه به مقیاس ها و پایداری فیزیکی و محدودیت های بیولوژیکی خیلی جدّی به بحث کشیده شده است.

Ordinary Language

اگر چه زبان عادی روزمره در بستر امورعملی روزانه کارکرد موفقی دارد اما اغلب برای توضیح دقیق نظریه ها فاقد دقت لازم است. در این کتاب زبان عادی را منبع اطلاعاتی میدانیم اما نه در جایگاه مرجعیت.

Phenomenal Consciousness[18]

"آگاهی" تنها به عنوان تجربه درونی- ذهنی قابل درک است. "آگاهی" از اطلاعات حاصل، گزارش پذیری[19] و نقش کارکردی قابل تفکیک است.

---

[16] Daniel Dennett(1942-2024)

[17] برای آشنائی و مطالعه نظریه دِنت در باره "آگاهی" به لینک زیر مراجعه کنید.
Consciousness Explained - Wikipedia

[18] "آگاهی" پدیداری

[19] reportability

Quantum Consciousness[۲۰]

یک سری مقالات در ارتباط "آگاهی" با پردازش های کوانتومی پیشنهاد شده است. این نظریه ها دقیقا با استانداردهای توضیحاتی که مشابه آن چیزیست که در مورد نظریه های غیر کوانتومی بکار گرفته می شود ارزیابی گردیده است.

Reportability

اشاره به گنجایش گزارش پذیری زبانی یا رفتاری حالات روانی دارد. در این کتاب این موضوع بیشتر به شاهدی برای اطلاعات دستیافت تعبیر شده است تا نشانه ی قاطعی از تجربه.

Responsibility

به معنای مسئولیت پذیری اخلاقی و قانونی است. در این کتاب آن را وابسته به سطح هوشیاری[۲۱] و عاملیت دانسته ایم تا بیشتر مربوط به پیچیدگی سیستم.

Simulation[۲۲]

اشاره به بازسازی رفتار بیرونی یا نقش های کارکردی دارد. نسخه پیش رو شبیه سازی را همواره از نسخه سازی تجربه تفکیک کرده است.

Subjective

اشاره به تجربه شخص اول دارد. درون گرائی(سوبژکتیویتی) دارای این ویژگی است که نیاز به توضیحات دارد نه به عنوان نقص در پرسش گری.

Theory

یک نظریه از چارچوب توضیحاتی ساختارمند برخوردارست که ضمنا هدف محدودیت ها، آزمایش شدن و بازنگری قرار می گیرد.

---

[۲۰] برای مطالعه مفصل این نظریه مقاله مربوطه را در لیدک زیر مطالعه کنید.
orchestrated-objective-reduction-in-microtubuls...pdf

[21] awareness

[۲۲] شبیه سازی، همانند سازی